

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 35/2022-45

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara a sudcov Jany Baricovej a Rastislava Kaššáka (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky **SLOVGRAM, nezávislá spoločnosť výkonných umelcov a výrobcov zvukových a zvukovo-obrazových záznamov**, Jakubovo námestie 14, Bratislava, IČO 17 310 598, zastúpenej advokátskou kanceláriou LEGAL CARTEL s. r. o., Na Hrebienku 5433/40, Bratislava, v mene ktorej koná advokát a konateľ JUDr. Radoslav Kačur, proti uzneseniu Okresného súdu Banská Bystrica č. k. 18 Ca 17/2020-196 zo 17. augusta 2021 takto

r o z h o d o l :

Ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkové okolnosti prípadu

1. Uznesením č. k. I. ÚS 35/2022-17 z 18. januára 2022 Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) prijal podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť sťažovateľky doručенú ústavnému súdu 19. októbra 2021, ktorou sa domáha vyslovenia porušenia základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 11 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 36 ods. 1 listiny, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva na ochranu majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) uznesením okresného súdu označeným v záhlaví tohto nálezu (ďalej aj „napadnuté uznesenie“). Navrhuje napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie a priznať jej náhradu trov vzniknutých v konaní pred ústavným súdom.

2. Z ústavnej sťažnosti a príloh k nej pripojených vyplýva, že okresný súd vydal 24. januára 2020 platobný rozkaz sp. zn. 17 Up 10/2020, ktorým [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „žalovaný“ alebo „zúčastnená osoba“) zaviazal zaplatiť sťažovateľke istinu v sume 92 eur spolu s príslušenstvom a nahradiť jej trovy konania v sume 272,85 eur. Po podaní odporu žalovaným a návrhu sťažovateľky na pokračovanie v konaní rozhodol okresný súd vo veci samej rozsudkom č. k. 18 Ca 17/2020-161 z 19. apríla 2021, ktorým identicky ako platobným rozkazom zaviazal žalovaného zaplatiť sťažovateľke sumu 92 eur spolu s príslušenstvom a nahradiť jej trovy konania v rozsahu 100 %.

3. Uznesením č. k. 18 Ca 17/2020-179 z 27. mája 2021 vyšší súdny úradník rozhodol o výške priznanej náhrady trov konania pozostávajúcich z trov právneho zastúpenia v sume 170,90 eur a zaplateného súdneho poplatku v sume 16,50 eur.

4. Proti predmetnému uzneseniu vyššieho súdneho úradníka podala sťažovateľka sťažnosť, v ktorej namietala nepriznanie náhrady trov za tri úkony právnej služby – vyjadrenie k odporu žalovaného, návrh na doplnenie dokazovania a predžalobnú výzvu.

5. Sudca okresného súdu napadnutým uznesením zmenil podľa § 250 ods. 2 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) uznesenie vyššieho súdneho úradníka z 27. mája 2021 tak, že priznaná náhrada trov konania pozostáva z trov právneho zastúpenia v sume 257,34 eur a zaplateného súdneho poplatku v sume 16,50 eur. Súčasne rozhodol, že žalovaný nemá nárok na náhradu trov sťažnostného konania.

5.1. V odôvodnení napadnutého uznesenia sudca okresného súdu uznal dôvodnosť podanej sťažnosti, pokiaľ ide o nepriznanie náhrady trov konania za úkon právnej služby – vyjadrenie k odporu žalovaného, ktorý je podaním vo veci samej, preto sťažovateľke patrí v zmysle § 13a ods. 1 písm. c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) odmena aj za tento úkon. Vo vzťahu k nepriznanej náhrade trov konania za sťažovateľkou uplatnený úkon právnej služby – návrh na doplnenie dokazovania sa sudca okresného súdu stotožnil s rozhodnutím vyššieho súdneho úradníka, ktorý tento úkon vyhodnotil ako neúčelný. K namietanému nepriznaniu odmeny za predžalobnú výzvu okresný súd konštatoval, že Civilný sporový poriadok vylučuje priznanie náhrady za tento úkon, pretože nejde o úkon vykonaný počas súdneho konania.

II.

Argumentácia sťažovateľky

6. Proti napadnutému uzneseniu okresného súdu podala sťažovateľka ústavnú sťažnosť, v ktorej namieta, že nepriznaním trov právneho zastúpenia za úkon „predžalobná výzva“ došlo k porušeniu jej práv označených v bode 1. Okresný súd nerešpektoval § 13a ods. 1 písm. d) vyhlášky, z ktorého jednoznačne vyplýva, že predžalobná výzva je úkonom právnej služby, za ktorý advokátovi patrí odmena. Napadnuté uznesenie je preto podľa názoru sťažovateľky nespravodlivé, nezákonné a bez opory v zákonom ustanovení. Rovnako výklad § 251 CSP poskytnutý okresným súdom považuje sťažovateľka za „príliš formalistický a subjektívny“. Nepriznaním náhrady trov za predžalobnú výzvu okresný súd zasiahol taktiež do majetkovej sféry sťažovateľky.

III.

Vyjadrenie okresného súdu, zúčastnenej osoby a replika sťažovateľky

III.1. Vyjadrenie okresného súdu

7. Na základe výzvy zaslal okresný súd ústavnému súdu podanie č. k. Spr 4010/22 z 25. januára 2022, v ktorom vo vzťahu k dôvodom ústavnej sťažnosti odkázal na pripojené vyjadrenie zákonnej sudkyne [REDAKOVANÉ]. Zákonná sudkyňa, zdôrazňujúc, že vyhláška nie je vykonávacím predpisom k Civilnému súdnemu poriadku, konštatovala, že s poukazom na § 251 CSP sťažovateľke nepatrí náhrada trov za úkon právnej služby – predžalobná výzva, keďže nejde o úkon vykonaný počas konania, ktoré sa začína až podaním žaloby. Napadnuté uznesenie je preto podľa jej názoru zákonné a správne.

III.2. Vyjadrenie zúčastnenej osoby

8. Oznámením z 20. januára 2022 ústavný súd upovedomil žalovaného ako zúčastnenú osobu o podanej ústavnej sťažnosti sťažovateľky (§ 126 zákona o ústavnom súde) a umožnil mu vyjadriť sa k nej v lehote 10 dní od doručenia upovedomenia.

8.1. Žalovaný sa v stanovenej lehote ani do rozhodnutia ústavného súdu k ústavnej sťažnosti sťažovateľky nevyjadril.

III.3. Replika sťažovateľky

9. Sťažovateľka v replike doručenej ústavnému súdu 7. marca 2022 vyjadruje svoj nesúhlas s argumentáciou okresného súdu obsiahnutou v jeho vyjadrení a tvrdí, že okresným súdom poskytnutý výklad § 251 CSP je nekonformný a ignorujúci zmysel, účel a najmä zásady sporového súdneho konania. Poukazuje na diametrálne odlišnú rozhodovaciu prax okresného súdu v obdobných veciach a jeho konkrétne rozhodnutia, ktorými okresný súd v niektorých prípadoch sťažovateľke priznal náhradu aj za úkon predžalobná výzva a v niektorých jej náhradu za tento úkon priznať odmietol, čím sa u sťažovateľky prehĺbuje pocit právnej neistoty. Opätovne ako v ústavnej sťažnosti poukazuje na dôvodovú správu k novele vyhlášky č. 159/2019 Z. z. a zastáva názor, že predžalobná výzva má jednoznačne svoj význam, keďže na jej základe je možné vyriešiť spor mimosúdne a predísť tak iniciovaniu súdneho konania, preto tento úkon nemožno považovať za neúčelne vynaložený. Za absurdné označuje tvrdenie okresného súdu, že za predmetný úkon jej nepatrí náhrada trov konania z dôvodu, že súdne konanie začína až podaním žaloby.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

10. Predmetom ústavnej sťažnosti je namietané porušenie označených práv sťažovateľky napadnutým uznesením okresného súdu, ktorým nebolo vyhovené jej sťažnosti podanej proti rozhodnutiu vyššieho súdneho úradníka v časti namietaného nepriznania náhrady za úkon právnej služby predžalobná výzva.

11. Zohľadňujúc sťažnostnú argumentáciu smerujúcu proti rozhodnutiu všeobecného súdu o výške náhrady trov konania, ústavný súd považuje za žiaduce v prvom rade poukázať na svoju ustálenú judikatúru, v ktorej opakovane pripomína, že rozhodovanie o trovách konania pred všeobecnými súdmi je zásadne výsadou týchto súdov, pri ktorej sa prejavujú atribúty ich nezávislého súdneho rozhodovania (IV. ÚS 248/2008, III. ÚS 125/2010, I. ÚS 134/2016). Ústavný súd sa k problematike trov konania stavia nanajvýš rezervovane, podrobuje ju obmedzenému ústavnoprávnemu prieskumu, pričom k zrušeniu napádaného výroku o trovách konania pristupuje skutočne iba výnimočne. Tento prístup vychádza z názoru, že rozhodnutie o trovách konania má vo vzťahu k veci samej jednoznačne akcesorickú povahu a samo osebe väčšinou nedosahuje takú intenzitu, ktorá je spôsobilá porušiť základné práva a slobody, akokoľvek sa môže účastníka konania citeľne dotknúť. To však ale neznamená, že rozhodnutiami o trovách konania nemôže dôjsť k porušeniu práv sťažovateľa. Otázka náhrady trov konania môže nadobudnúť ústavnoprávnu dimenziu v prípade takého postupu všeobecného súdu, ktorý je založený na celkom zjavne nesprávnej interpretácii a aplikácii príslušných ustanovení zákona upravujúcich náhradu trov konania, v ktorom sú obsiahnuté črty svojvôle a taktiež v prípade, ak je odôvodnenie súdneho rozhodnutia vo vzťahu k výroku o náhrade trov konania celkom nedostatočné, t. j. nepreskúmateľné (obdobne napr. IV. ÚS 348/2011, IV. ÚS 341/2012, II. ÚS 837/2015).

12. Sťažovateľka v podstatnom tvrdí, že nepriznaním náhrady za úkon právnej služby „predžalobná výzva“ okresný súd nielenže nerešpektoval § 13a ods. 1 písm. d) vyhlášky, ale dopustil sa tiež formalistického výkladu § 251 CSP, preto je jeho rozhodnutie nezákonné a nespravodlivé.

13. Z dôvodov napadnutého uznesenia je zrejmé, že okresný súd nepriznanie náhrady za úkon predžalobná výzva odôvodnil tým, že v zmysle § 251 CSP sú trovami konania tie preukázané, odôvodnené a účelne vynaložené výdavky, ktoré vznikli v konaní v súvislosti s uplatňovaním alebo bránením práva. Keďže predmetný úkon nebol realizovaný v rámci súdneho konania, ale pred jeho začatím, sťažovateľke nepatrí za tento úkon náhrada trov konania (bod 23 napadnutého uznesenia).

14. Ústavný súd v prvom rade poukazuje na skutočnosť, že v nedávnej dobe sa zaoberal viacerými obdobnými ústavnými sťažnosťami sťažovateľky, ktoré sa týkali porušenia jej práv rozhodnutím všeobecného súdu o nepriznaní náhrady trov za predžalobnú výzvu (pozri napr. sp. zn. II. ÚS 567/2021, IV. ÚS 324/2022, IV. ÚS 340/2022, III. ÚS 65/2022, III. ÚS 60/2022). V zmienených rozhodnutiach ústavný súd v konečnom dôsledku konštatoval ústavnú akceptovateľnosť záveru okresného súdu o nepriznaní náhrady za predmetný úkon, pričom ani v tomto prejednávanom prípade nemá dôvod zaujať iný postoj.

15. Prezentovaný právny názor okresného súdu nemožno z hľadiska zmyslu a účelu právnej úpravy zakotvujúcej legálnu definíciu trov konania vyhodnotiť ako ústavne neudržateľný. K tomu je potrebné uviesť, že právna úprava Civilného sporového poriadku podmieňuje priznanie náhrady za vzniknuté trovy kumulatívnym splnením viacerých definičných znakov vymedzených v § 251 CSP, ktorými sú ich preukaznosť, odôvodnenosť, účelnosť a priama väzba na konanie, pričom každú z týchto kategórií posudzuje konajúci súd osobitne. V prípade nesplnenia čo i len jednej z nich môže rozhodnúť o nepriznaní odmeny a náhrady za ten-ktorý úkon právnej služby. Rešpektovaním kogentnej právnej normy sa všeobecný súd nemohol dopustiť ústavou zakázanou svojvôľou, a tým ani porušenia práv sťažovateľky.

16. V tomto smere je potrebné zdôrazniť, že úvaha o tom, aké výdavky vynaložené v konaní sú trovami konania (vrátane posúdenia otázky ich účelnosti), za ktoré patrí stranám náhrada, bola zákonodarcom prenechaná výlučne všeobecným súdom, ktorým je tak zverený výklad jednoduchého (tzv. podústavného práva).

17. Ústavný súd pritom žiadnym spôsobom nespochybňuje *in abstracto* vyslovený právny názor sťažovateľky poukazujúci na význam predžalobnej výzvy z pohľadu predchádzania súdnym sporom, no v konkrétnom prípade bolo nesporné, že návrh na vydanie platobného rozkazu bol podaný v upomínacom konaní, a to výlučne elektronickými prostriedkami do elektronickej schránky súdu, a to prostredníctvom na to určeného elektronického formulára. Sťažovateľka podáva nielen uvedené návrhy v mnohých iných obdobných prípadoch, ale aj predžalobné výzvy, ktoré nie sú skutkovo ani právne náročné, ide o typovo rovnaké predžalobné výzvy, ktorých vyplňovanie je rutinnou záležitosťou, kde právny zástupca sťažovateľky nemusí vynakladať zvýšené úsilie na prípravu takýchto podaní. Aj táto okolnosť bola jedným z dôvodov, pre ktoré ústavný súd neuplatnil svoju kasačnú právomoc a nepristúpil k zrušeniu napadnutého uznesenia okresného súdu. V tejto súvislosti ústavný súd pripomína tiež svoj názor, že zaradenie predžalobnej výzvy vo vyhláske medzi úkony právnej služby, má význam jedine z toho pohľadu, že advokátovi patrí za tento úkon odmena od jeho klienta (IV. ÚS 324/2022).

18. Sumarizujúc uvedené, ústavný súd uzatvára, že aj v tomto prípade sú právne závery prijaté okresným súdom vedúce k nepriznaniu náhrady za predžalobnú výzvu ústavne akceptovateľné a nezasahujúce do ústavne zaručených práv sťažovateľky. Z hľadiska materiálnej ochrany ústavnosti tak nie je možné prisvedčiť námietke sťažovateľky o nespravodlivom a nezákonnom rozhodnutí okresného súdu.

19. V závere ústavný súd dodáva, že v posudzovanom prípade nebolo súčasne možné prehliadnúť predmet sporu, ktorým bolo zaplatenie istiny v sume 92 eur spolu s príslušenstvom a náhrady trov konania celkom v sume 273,84 eur, teda nespochybniteľne ide o tzv. bagateľnú vec. S ohľadom na súčasný postoj prezentovaný Európskym súdom pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) v kontexte jeho rozhodovacej činnosti v tzv. bagateľných veciach (rozhodnutie ESLP vo veci Kľačanová proti Slovenskej republike, č. 8394/13, rozsudok z 27. 11. 2018), však tzv. bagateľnosť tejto veci (predmetu konania) nemala pri rozhodovaní o ústavnej sťažnosti sťažovateľky relevanciu.

20. Z uvedených dôvodov ústavný súd podľa § 133 ods. 1 zákona o ústavnom súde *a contrario* ústavnej sťažnosti sťažovateľky v časti namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (a podľa čl. 36 ods. 1 listiny) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nevyhoviel.

21. Dôsledkom napadnutého uznesenia okresného súdu (zo subjektívneho hľadiska) je stav, keď sťažovateľke je priznané právo na náhradu trov konania v nižšej sume, než jej podľa vlastného názoru patrilo. Vzhľadom na ústavnú udržateľnosť právnych záverov okresného súdu nemožno z objektívneho hľadiska uvedený právny stav považovať za porušenie základného práva sťažovateľky vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy (a podľa čl. 11 ods. 1 listiny) a tiež práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu. Keďže je evidentné, že vyslovenie porušenia týchto práv bolo v okolnostiach danej veci podmienené zistením porušenia práva na súdnu ochranu, resp. práva na spravodlivé súdne konanie, k čomu nedošlo, ústavný súd nemohol vyhovieť ani tejto časti ústavnej sťažnosti.

22. Vzhľadom na nevyhovenie ústavnej sťažnosti v celom rozsahu bolo už bez právneho dôvodu rozhodovať o ďalších procesných návrhoch sťažovateľky, ktoré by mali oporu len vo vyslovení porušenia jej v ústavnej sťažnosti označených práv.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. novembra 2022

Miloš Maďar
predseda senátu